

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 1 (39)

Вінниця – 2022

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

ВИПУСК № 1 (39)

Свідectво про державну реєстрацію

друкованого засобу масової інформації

Серія ВЦ № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року

Журнал

(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, російська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Конкурси

Номер затверджено на засіданні науково-методичної ради

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Протокол № 3 від 18 лютого 2022 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.; **відповідальний редактор:** методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Заболотний В.Ф., д.філ.н. Войцехівська Н.К., д.філ.н., проф. Слободинська Т.С., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В., к.мист-ства Іскра С.І., к.пед.н. Головська І.В., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Луцинкевич Л.А., Царик А.П.

Відповідальність за зміст статей несуть автори

Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу/[ред.кол.: Войцехівський К.Ф. (гол.ред) та інші]. – Вінниця: Вінницька міська друкарня, 2022. – Випуск 1(39). – 124с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2022

ЗМІСТ

<i>СЛОВО РЕДАКТОРА</i>	<i>6</i>
------------------------------	----------

ЛАБОРАТОРІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ, МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Тарашевська О.В., Цісар І.В.

Здоров'язбережувальні технології на заняттях з логоритміки	7
--	---

Калашнюк Є.Й.

Національне мистецтво як чинник формування професійної культури та компетентності майбутнього вчителя музики.....	10
---	----

Павленко М. В.

Фортепіанна мініатюра як засіб художньо-естетичного розвитку здобувачів освіти	13
--	----

Мельник А. Ю.

Інноваційні стратегії навчання для сучасної педагогіки.....	17
---	----

Нечипоренко Т.А.

Сучасні виховні технології в позакласній виховній роботі	21
--	----

Матвієнко Н.А.

Розвиток критичного мислення на уроках української мови та літератури	34
---	----

Бевз В.В.

Тестовий контроль у методах і засобах особистісно-орієнтованого навчання ...	37
--	----

Буга О.І.

Економічні ділові ігри на базі комп'ютерних технологій	43
--	----

ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ

Стасенко А.М.

Корисні поради при підготовці до ЗНО з історії України здобувачів освіти в умовах змішаного навчання	47
--	----

Бабій В.М.

Бідність в Україні: міф чи реальність	50
---	----

Марценюк О.Г.

З досвіду укладання практикуму до атестації іншомовного читання та говоріння (анотація видання).....	55
--	----

ЛАБОРАТОРІЯ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Сіранчук Тетяна

Екологічна стежка як перший крок до екологічної свідомості дошкільника.....	71
---	----

Щаслива Юлія	
Використання елементів арт-терапії в корекційно-виховній роботі з дітьми	74
Кича Наталія	
Педагогічні умови підготовки вчителя початкових класів до організації освітнього процесу в дистанційному режимі	78
Зінченко Віта	
Теоретичні основи впровадження змішаного навчання в систему підготовки майбутніх вчителів початкової школи	82
Присяжнюк Д.С., Мартинюк Ю.Г.	
Вінницькі силовики на міжнародній арені	88
Романуха Ю. В., Кушко І. С.	
Минуле та нові звершення Обласного наукового ліцею-інтернату КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»	92
Клапко С.В.,	
Видатний український мислитель і письменник Сковорода Григорій Савич	
Конкурси	97
Вимоги до підготовки науково-методичних статей з Збірника «Вісник науково-методичних досліджень» Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»	104
Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел з урахуванням національного стандарту України дсту 8302:2015	118
Вимоги до підготовки науково-методичних статей збірника «Вісник науково-методичних досліджень» Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»	124

інтелектуальної діяльності, формування вмінь та навичок критичного осмислення професійної проблеми, здатності самостійно опрацьовувати інформацію, набуття якостей, що стануть у нагоді в майбутньому професійному житті. Саме застосування широкого діапазону новітніх методів навчання стане однією з ознак інноваційних університетів і започаткує процес інтернаціоналізації вищої школи України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Project of strategy reform of higher education in Ukraine until 2020 [Electronic resource]. – Access mode: <http://mon.gov.ua/ua/pr-vidd>
2. Андрущенко В. Європейський педагогічний досвід та національний досвід: гармонізація пріоритетів // Вища освіта України. – 2014. – № 3. – С. 5–11
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352с.
4. Fenomen innovation, education, society and culture: monography / [Edited by : V. Kremen, V. V. Ilyin, S.V.Proleyev] ; chief V. Kremen. – К. : Ped. Dumka, 2008. – 470 p
5. Чобітько М.Г. Індивідуальність студента в особистісно- орієнтованому навчанні. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: зб. наук. праць. – 2005. – Вип. 36. – С. 136-145.
6. Полат Е. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. Полат. – М.: Академія, 2000. – 272 с.
7. Turkot T. I. Higher Education Pedagogy: Textbook for university students. – К. : Condor, 2011. – 628 p.
8. Ващук Ф. Г. Перехід до інноваційних технологій у вищій освіті – вимога часу / Ф. Г. Ващук // Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія. – Ужгород : Зак ДУ, 2011. – Вип. 16. – С. 290–305. – (Серія : Євроінтеграція: український вимір).

*Стаття надійшла до редакції
10 січня 2022*

СУЧАСНІ ВИХОВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЗАКЛАСНІЙ ВИХОВНІЙ РОБОТІ

УДК 37.091.398:001.895

НЕЧИПОРЕНКО Т.А.

*спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
педагогічного факультету та фінансово-економічної діяльності
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Сучасні умови життя вимагають від реформа освіти, що реалізується через педагогів і батьків іншої позиції щодо упровадження компетентісно - навчання та виховання. Саме цим зумовлена

орієнтованого підходу в навчально-виховному процесі.

Метою виховання є формування морально-духовної життєво компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал.

Тому передбачається залучення учнів до різних форм творчої та суспільно корисної діяльності, зокрема: пізнавальної, оздоровчої, трудової, художньо-естетичної, спортивної, пропагандистської, ігрової, культурної, рекреаційної, екологічної, що організовуються у позакласний час, тобто мають використовуватись *сучасні технології виховання, які б сприяли формуванню успішної особистості.*

Термін «технологія» у педагогіку ввів А.С. Макаренко. Він вважав, що справжній розвиток педагогічної науки пов'язаний із її здатністю проектувати особистість, тобто чітко передбачати ті її якості і властивості, які мають сформуватися у процесі виховання. Виховна технологія обов'язково має передбачати досягнення визначеного результату.

Виховні технології передбачають ефективність роботи за найменших затрат часу і сил, проводяться в різних умовах, мають чітко виражені етапи, пов'язані між собою і підлягають корекції на основі зворотнього зв'язку, націлені на вирішення конкретного **виховного** завдання. Кожне виховне завдання має свою адекватну технологію виховання. Зміна завдання веде до зміни **технології**.

Технологія прослідковує розвиток процесу від мети до результату і забезпечує отримання прогнозованого результату. Кожне завдання вирішується через *систему послідовних дій*, які можна умовно розділити на два блоки: *проектувальний і організаційно-діяльний. Проектувальний*

блок – це аналіз ситуації, що існує; вибір шляхів вирішення завдань, планування дій. *Організаційно-діяльний* – це послідовність практичних дій педагога з дітьми, що представляють послідовність різноманітних форм виховання. Така схема дозволяє розглянути виховну систему як технологію.

Виховні технології ґрунтуються на співпереживанні, позитивному емоційному оцінюванні.

Складовими виховних технологій є форми організації (індивідуальні, групові, колективні-масові), методи як способи впливу на дітей, прийоми та засоби виховання. У різних джерелах можна зустріти різну класифікацію інноваційних виховних технологій. Розглянемо найпоширеніші серед них.

Проектна технологія. Особливе місце у системі виховної роботи школи займає проектна діяльність. Як свідчить практика, лише самостійна дослідницька, пошукова діяльність переводить її (діяльність) у творчі вчинки, високий рівень морально-етичної поведінки особистості, а отже, веде до успіху.

Проекти (дослідження) - це самостійне дослідження різних тем, що проводиться учнями протягом тривалого періоду часу, в кінці якого вони представляють певний результат. Наприклад, проекти загальношкільні та класних колективів: "Знамениті земляки", "Доля, позначена війною", "Шкільний театр", "Зимові традиції українців" та інші).

У проектній діяльності увага педагога акцентується на таких аспектах: *розвиток творчої особистості дитини; *виявлення та становлення індивідуальних особливостей школярів; *рівні особистісно-виховних досягнення учнів.

Переваги проектів:

- допомагають побачити зв'язок між індивідом та зовнішнім світом;
- вчать самоорганізації для ведення будь якої діяльності, планування власного часу і роботи за графіком;
- дозволяють керувати процесом спілкування під керівництвом педагога;
- створюють можливості для взаємодії як один з одним, так і з різними людьми поза навчальним закладом;
- вчать представляти і захищати публічно результати своїх досліджень і свою думку, що є важливими навичками і в особистісній сфері, і в професійній діяльності, зокрема щодо реалізації та захисту прав людини (прав дитини).

Технологія саморозвитку особистості (портфоліо учня). Ефективною технологією розвитку учнівської молоді є технологія Портфоліо успішності особистості, педагогічна філософія якого виражається формулою «Візьми відповідальність за свою успішність на себе». У широкому розумінні Портфоліо - це спосіб фіксування, накопичення й оцінювання індивідуальних досягнень учнів за певний період навчання в школі.

Технологія співробітництва. Дана технологія ефективно впливає на те, що стирається межа між учителем-керівником та учнем-підлеглим, а з'являється можливість допомогти віднайти точки перетину інтересів учитель-наставник та учень-партнер (наприклад, використання *прийому* «**Стань учителем**». Учень чи група учнів, заздалегідь підготовлені, проводять виховну годину або її частину. Моральна відповідальність лежить на особистості вчителя, щоб бути прикладом для дітей, тому що діти під час проведення заняття наслідують стиль спілкування, інтонацію, жести свого наставника. Такий прийом дає

можливість вихованцям мобілізувати свої знання, розвивати уважність та дисциплінуватись

Ікт-технології. Використання інформаційно-комунікативних технологій у виховному процесі стало однією із найпоширеніших технологій (брей-рингу з географії та історії «Я люблю Україну», з інформатики «Космічна подорож на планету Інформатики», математичне ток-шоу «На 12балів», тематичні лінійки, зустрічі, конференції і т.п.)

Інтерактивні технології. *Інтерактивні форми виховної роботи* передбачають обов'язкове включення аудиторії, яка стає учасником дійства, вони потребують від глядача певних дій, знань, вчинків. Інтерактивні форми дають змогу одночасно як подавати інформацію й формувати певні навички, так перевіряти наявний рівень знань та вмінь. ***Переваги інтерактивних форм роботи:***

- дозволяють за той самий проміжок навчального часу збільшити обсяг виконаної роботи;
- сприяють формуванню вміння співпрацювати в команді;
- розвивають гуманні, толерантні стосунки між учасниками навчально-виховного процесу;
- активізують власний досвід, знання та вміння учасників навчально-виховного процесу, розвивають пам'ять та здатність до самоконтролю.

* *мають високу результативність у засвоєнні знань та формуванні практичних умінь та навичок;*

* *дозволяють за той самий проміжок часу збільшити обсяг виконаної роботи; сприяють формуванню вміння співпрацювати в команді;*

* *ставлять усіх дітей в активну позицію учасника, а не пасивного глядача;*

* *розвивають гуманні, толерантні стосунки між учасниками освітнього процесу;*

* *активізують власний досвід, знання та вміння учасників освітнього процесу, розвивають пам'ять та здатність до самоконтролю.*

Ігрова технологія за своїми структурними складовими має чітко поставлене завдання, ігровий задум, обов'язково має керівника (наставника), чіткі правила.

Ігрові технології мають таку мету:
дидактична (пізнавальна) - розширення світогляду, пізнавальна діяльність, формування певних умінь і навичок;
розвивальна - розвиток уваги, пам'яті, мови, мислення, уміння порівнювати, співставляти, знаходити аналогі, розвиток мотиваційної діяльності, творчих здібностей;
виховна - виховання самостійності, волі; співробітництва, колективізму, комунікативності;
соціологізуюча - прилучати до норм і цінностей суспільства, адаптація до навколишнього середовища, навчання спілкування.

Квест-технологія.

Гра по станціях (міні квест). Інтерактивний жанр, де передбачена пошукова робота, де учасникам пропонуються рухатися від "станції" до "станції" і, зупиняючись, отримувати чи демонструвати свої знання, набувати чи проявляти певні навички. Для проведення превентивної та профілактичної роботи можна влаштовувати станції, які за темою відповідають різним аспектам соціальних проблем та негативних явищ в освітньому середовищі.

Фут-квест. Гра, яка включає в себе послідовність пунктів (чекпоінтів або чеків), що знаходяться десь у місті/селищі, і

в яких гравцям треба побувати під час гри. Кожен чек хитро зашифрований і отримати орієнтир на наступний можна тільки з попереднього. Команди формуються або самими учасниками, або агентом, який знаходиться на старті. Склад команди повинен включати не менше 3-х осіб, максимальна кількість учасників визначається організаторами гри. Команда обирає собі назву, кожен учасник реєструється, команда отримує перше завдання – і гра почалася. З собою треба мати необхідні атрибути гри, а саме: ліхтарик (залежно від періоду доби), компас, мобільний телефон, карту міста/селища і найголовніше - гарний настрій. Тематика фут-квестів може бути різноманітною. Головне – вдало підібрати завдання, заздалегідь продумати та перевірити на безпечність маршрут, розташування чекпоінтів (обрані станції можуть, наприклад, символічно відображати тематику фут-квесту тощо).

Івент – технологія. *Є ціла індустрія з планування, організації, проведення, аналізу заходів, подій та шоу як приватного так і громадського характеру.*

Івент (англ. Event) — подія. «Event - технологія» являє собою технологію організації освітньої події. При цьому кожний учасник — це дійсно учасник, а не пасивний глядач. Ідея запозичена з педагогічної системи Антона Семеновича Макаренка, який відзначав, що велике значення в житті дитини мають яскраві, хвилюючі події.

Функції ІВЕНТ – технології: *виховна, дидактична (навчальна), релаксаційна, інформаційна, функція соціологізації. Чим ІВЕНТ відрізняється від звичайного заходу? ІВЕНТ-технологія – це перетворення заходу шляхом допоміжних ефектів у щось абсолютно виняткове з*

точки зору відвідувачів (для когось), тобто є винятковою подією; позитивно сприймається відвідувачами і спонукає їх до активності (інтерактивності). Щоб це так і сталося, потрібна ретельна організація та сплановане інсценування.

Типологія та класифікація.

ІВЕНТу є:

Розважальні (масові): презентації, календарні свята, клубні вечірки, спортивні заходи, концерти тощо.

Корпоративні: календарні професійні свята (наприклад, День Учителя, День медика), внутрішні свята (наприклад, День фірми, День пам'яті видатної людини, чие ім'я носить школа), міський відпочинок (наприклад, День міста, День Європи, День молоді), тренінги, зустрічі та обіди з діловими партнерами тощо.

Ділові (власне ділові заходи): виставки, презентації, круглі столи, прес-конференції, PR-заходи.

Спонсорінг – підбір заходу для спонсорів, організація ІВЕНТу для спонсорів (долучитися до якогось заходу і допомогти його організувати або самим організувати для спонсорів). Наприклад, у Вінниці є Дитячий народний ансамбль танцю «Барвінок», який є одним з найкращих дитячих танцювальних колективів України. Його спонсором є сучасне українсько – польське підприємство Вінницький завод - «Барлінек Інвест» (спеціалізується на виготовленні матеріалу для підлоги). «Барвінок» часто бере активну участь у корпоративних ІВЕНТах «Барлінека» і, навпаки, представники «Барлінек» беруть участь в у внутрішніх заходах «Барвінка».

ІВЕНТ-маркетинг (чим відрізняється від інших заходів?). *Event-менеджмент* дослівно перекладається як «управління подіями (подієвий менеджмент).

ЕТАПИ проведення події:

1. інформування аудиторії про захід має бути таким, щоб зацікавити, заінтригувати, змусити задуматись, прийти. Це можуть бути банери, листівки, оголошення, театральні герої (локації), відеоролики, акції (наприклад, випуск кульок зазняти, а потім з коментарями виставити в соціальних мережах), листи–запрошення (метод незавершеного речення: «...буде надзвичайно цікаво», «...вас це вразить», «...неймовірна подія...»).

2. Проведення заходу (**дослідження* передую: що буде цікаве для аудиторії, а не для організаторів); **творча робота* – що буде цікавим для глядачів, тобто врахувати особливості аудиторії); **планування* («мозковий штурм», робота команд – висунення та обґрунтування ідей); **реалізація та координація* («ІВЕНТ-лист»: Що? Де? Коли? Скільки учасників? Скільки гостей? Час на підготовку, час на проведення і т.п.= це все імідж команди! Це старт наступним ІВЕНТам);* *аналіз результатів*.

3. Подальша інформаційна хвиля. Варто викласти інформацію на сайт компанії, в соцмережі, зробити і виставити фотовідео події, поширити фрагменти відео тощо, щоб той, хто не прийшов, пошкодував, що не був, а надалі щоб прийшов, був заінтригований. Все це має бути яскраво, лаконічно, вражаюче! Можна провести анкетування, опитування, проаналізувати, оцінити, обмінятись враженнями, внести корективи.

4. Аналіз провєння заходу. *Результат для дітей:* розширення кругозору, взаємодопомога у виконанні отриманих завдань, переживання ситуації успіху; отримання нових вражень, переборення невпевненості в собі; покращення стосунків у колективі, систематизація і узагальнення

отриманих знань. *Результат для батьків:* інформованість про життя дітей, підвищення самооцінки, можливість спільної діяльності з дитиною, набуття досвіду. *Результат для педагогів:* набуття досвіду, взаємодія з батьками, покращення стосунків в колективі, підвищення самооцінки, розширення кругозору, вивчення індивідуальних особливостей дітей, вироблення навичок саморозвитку і самоосвіти.

ІВЕНТ- заходи проводяться на: * яскраві події в природі чи соціальному житті, народні свята; * події, що формують почуття громадянськості (День незалежності України, День Конституції, День Прапора України, День захисника Вітчизни); * явища морального життя (Дні доброти, друзів); * явища оточуючої природи (Дні води, землі, птахів тощо); * світ мистецтва і літератури (Дні поезії, дитячої книги, театру); * традиційні святкові події сім'ї, суспільства і держави (Новий рік, 8 Березня, День матері); * найбільш важливі професії (дні учителя, медичних працівників, працівників сільського господарства тощо).

Форми (ІВЕНТ - заходи) проведення освітньої події: олімпіади, огляди, свята, концерти, вистави, акції, КВН, турніри, квести, вікторини, конкурси, ток-шоу, виставки, публіцистичні вистави, туристичні походи тощо.

Метод «прес» (або «Займи позицію») використовується у випадках, коли виникають суперечливі питання і потрібно зайняти й аргументувати чітко визначену позицію з суспільної проблеми, що обговорюється. Метою застосування цього методу є надання учням можливості під час заходів (уроків) навчитися формулювати й висловлювати свою думку з дискусійного

питання аргументовано в чіткій та стислій формі.

Метод «ПРЕС» має таку структуру та етапи (слід роздати/ написати на дошці, на плакаті/ учням матеріали, в яких зазначені чотири етапи методу):

I. ПОЗИЦІЯ. **Я вважаю, що ...** (висловіть свою думку, поясніть, у чому полягає ваш погляд).

II. ОБҐРУНТУВАННЯ **...тому, що...** (наведіть причину появи цієї думки, тобто на чому ґрунтуються докази на підтримку вашої позиції).

III. ПРИКЛАД **... наприклад...** (наведіть факти, які демонструють ваші докази, вони підсилять вашу позицію).

IV. ВИСНОВКИ. **Отже (тому), я вважаю...** (узагальніть свою думку, зробіть висновок про те, що необхідно робити; тобто, це є заклик прийняти вашу позицію).

Захищаючи свою позицію, варто дотримуватися структури методу «ПРЕС». Стратегія "Методу - прес" допомагає навчитися знаходити вагомі аргументи і формулювати свою думку відносно дискусійного питання! Можна використовувати і на уроках і в різних виховних заходах. Доречно буде роздрукувати і заламінувати картки, і вони будуть використовуватись не один раз.

Сторітелінг. Одного разу Редьярд Кіплінг (англійський поет, прозаїк, дитячий письменник) сказав, що якщо б історію викладали, оперуючи цікавими розповідями, а не фактами, ми ніколи б її не забували. Що таке сторітелінг? Це слово пішло від двох американських слів story (історія) і telling (розповідати). До сторітелінгу належить буквально все, що ви чуєте або бачите навкруги: анекдоти, розважальні TV-програми, казки дітям на ніч, передачі по радіо тощо.

Варто зазначити, що сторітелінг – це не завжди веселі розповіді. За емоційною забарвленістю вони можуть бути сумними, смішними, страшними, кумедними, безглуздими, зворушливими тощо. Але спільне в них те, що вони викликають емоції.

Загалом завдання, які ставить сторітелінг, можна визначити так:

- заволодіння увагою читача (глядача)
- викликання довіри
- створення асоціацій
- стимулювання емоційної сфери людини та викликання співпереживання.

Ну і найголовніше завдання – запам'ятовування історій надовго, в ідеалі – назавжди. Сторітелінг широко використовують і в бізнесі. Про що ж вони пишуть? Та про все, що завгодно! От, наприклад, у кожній компанії є своя власна історія створення. Візьміть її та вкладіть у руки талановитого копірайтера і з банальної схеми, як-от зустрілися двоє друзів та вирішили, що треба розпочати власну справу, він зможе створити таку історію, якою почнуть захоплюватися, ділитися в соцмережах, перечитувати декілька разів на день. Можна створити власну бренд-легенду (пам'ятаєте, яку цікаву легенду вигадали маркетологи компанії «ТВІКС», ніби палички печива виготовлялись на різних фабриках?)

Успішний сторітелінг. Як писати так, щоб ваш текст прочитали? Колись давно передача інформації здійснювалась усним шляхом. Коли люди були не писемними та не мали Інтернету, майстерність розповідати історії дуже цінувалась. Щоб якось розважитись довгими холодними вечорами – люди переповідали захопливі перекази. І зустріти путівника, який приніс здалеку цікаву історію, вважалось великою

вдачею. Люди люблять історії, то ж варто давати їх людям.

Наш мозок працює за принципом асоціацій. Він порівнює нову інформацію з набутим раніше досвідом. Історія має той самий принцип. Люди простіше розуміють та запам'ятовують саме історії. Хочете, щоб про ваш проект чи ідею дізналось більше? Напишіть історію!

Поради як писати історії:

1. Історії, насамперед, повинні бути короткими. Бажано, щоби перед головними героями розповідей постали якісь проблеми, виникали ділеми тощо. Але й занадто драматизувати не варто.

2. Головне – з першого рядка зацікавити читача, змусити його дочитати історію до кінця, заохотити (наприклад, часто в соцмережах бачимо цікаві заголовки, що привертають увагу).

3. Покажіть факт через взаємодію з аналогами. Наприклад, «В Україні дуже багато пластикового сміття». Ми можемо назвати цифру в тоннах. А можемо назвати цифру у вигляді площі, яку займає це сміття. Наприклад, 9-ти поверховий будинок.

4. В історії не обов'язково робити висновок. Підводьте читача (слухача) до висновку, не озвучуючи його. Ви розповідаєте історію. А добре це чи погано – читач вирішить сам!

5. Шукайте факти. Часто доводиться писати про щось доволі не цікаве чи складне. Тож доводиться вишукувати додаткові факти, на яких будувати історію. *Методи пошуку:* * що було до ключового факту (причини); * що буде після (якась гіпотеза щодо наслідку виникнення цього факту); * що “замість” цих фактів може бути (з чим можна це порівняти: аналогії або контрасти).

6. Ваша історія повинна мати такі важливі компоненти:

*герой/герої; *структура; * зв'язок подій; *проекція (приближення до реальних подій)

7. Визначте героя Вашої історії.

Героєм може бути не лише людина. Це може бути ідея, організація, цінність чи переконання, жива або нежива істота, казковий герой тощо.

8. Історія має структуру і сюжет.

Структура історії описує сюжет. Класична структура це: зав'язка, розвиток дії, кульмінація, поворотна подія, розв'язка. Звісно, вона може змінюватись. Наприклад, ми можемо почати з "розвитку дії". А часто буває й так, що кульмінація, поворотна подія та розв'язка - сходяться в одній точці. Зав'язка - це передумова конфлікту, який буде розвиватись в "розвитку дії". Тут зростає "градус" та відношення до проблеми. Кульмінація історії настає тоді, коли не вирішити конфлікт уже просто не можна. Поворотна подія необхідна у випадку, коли конфлікт ще не вичерпано. Тут ми власне розповідаємо про те, з чим ми лишаємось, коли історія завершилась.

9.В історії має бути все взаємопов'язано. В тестах не повинно бути багато деталей, які лише заважають сприймати інформацію. В історії не обов'язково повинен бути початок чи кінець. Історія може починатись з середини, може мати відкритий фінал. Але всі події, всі факти - мають бути взаємопов'язані.

10. Історії потрібен конфлікт. Історія без конфлікту - це інформаційне полотно. Конфлікт надає силу історії. Конфлікт - це протиріччя, яке виникає в середині історії, яка тим чи іншим чином вирішується в процесі розвитку. Навколо нього будується сюжет. Конфлікти бувають внутрішні та зовнішні. Внутрішній - це конфлікт

всередині героя (людини чи суспільства). Зовнішній - це герой та його зовнішнє середовище. Це щось таке, що заважає герою вашої історії вирішити проблему.

Приклади конфліктів: змагання двох персонажів через економічні, любовні, політичні, моральні та інші причини; конфлікт двох світоглядів, двох моралей; моральна боротьба між суб'єктивним та

об'єктивним, пристрасно та розумом; конфлікт інтересів індивіда та суспільства; моральна чи метафізична боротьба людини проти будь-якого принципу і т.д.

11. Не губіть основний меседж Вашої історії. Ми повинні пам'ятати про основний меседж, який ми доносимо через історію. Це та думка, яка має залишитись у голові людини після прочитання. Якщо є зайві деталі, які не впливають на формування цієї думки, краще приберіть їх.

12. Візуалізуйте (унаочнення). Історія у фінальному вигляді завжди працює комплексно з візуальною складовою. Тому частину даних необхідно візуалізувати, а не передавати текстом. Текст та візуалізація завжди мають доповнювати одне одного, а не повторювати. Ми добре запам'ятовуємо історії. Коли ми забули якийсь факт, нам простіше згадати історію і вже вона підштовхне нас до нього.

13. Додайте відеоконтент. Це може бути відзнятий відеоролик, намальований мультфільм, набір варто бути обережним: занадто яскраві кольори та замалий текст, дрібний шрифт викликає тільки дратівливість. слайдів, колаж (фото чи малюнків). Не варто забувати і про музичний супровід. Доречним будуть і яскраві зображення або фоторяд. Цей тип контенту також добре привертає увагу глядача. Але тут варто бути обережним:

занадто яскраві кольори та замалий текст викликає тільки дратівливість.

Технологія саморозвитку особистості (портфоліо учня). Ефективною технологією розвитку учнівської молоді є технологія Портфоліо успішності особистості, педагогічна філософія якого виражається формулою «Візьми відповідальність за свою успішність на себе». У широкому розумінні Портфоліо - це спосіб фіксування, накопичення й оцінювання індивідуальних досягнень учнів за певний період навчання в школі.

Технологія співробітництва. Дана технологія ефективно впливає на те, що стирається межа між учителем-керівником та учнем-підлеглим, а з'являється можливість допомогти віднайти точки перетину інтересів учитель-наставник та учень-партнер (наприклад, використання *прийому* «*Стань учителем*»). Учень чи група учнів, заздалегідь підготовлені, проводять виховну годину або її частину. Моральна відповідальність лежить на особистості вчителя, щоб бути прикладом для дітей, тому що діти під час проведення заняття наслідують стиль спілкування, інтонацію, жести свого наставника. Такий прийом дає можливість вихованцям мобілізувати свої знання, розвивати уважність та дисциплінуватись

Ікт-технології. Використання інформаційно-комунікативних технологій у виховному процесі стало однією із найпоширеніших технологій (брей-рингу з географії та історії «Я люблю Україну», з інформатики «Космічна подорож на планету Інформатики», математичне ток-шоу «На 12балів», тематичні лінійки, зустрічі, конференції і т.п.)

Інтерактивні технології. Інтерактивні форми виховної роботи передбачають

обов'язкове включення аудиторії, яка стає учасником дійства, вони потребують від глядача певних дій, знань, вчинків. Інтерактивні форми дають змогу одночасно як подавати інформацію й формувати певні навички, так перевіряти наявний рівень знань та вмінь.

Переваги інтерактивних форм роботи;

- дозволяють за той самий проміжок навчального часу збільшити обсяг виконаної роботи;
- сприяють формуванню вміння співпрацювати в команді;
- розвивають гуманні, толерантні стосунки між учасниками навчально-виховного процесу;
- активізують власний досвід, знання та вміння учасників навчально-виховного процесу, розвивають пам'ять та здатність до самоконтролю.

**мають високу результативність у засвоєнні знань та формуванні практичних умінь та навичок; * дозволяють за той самий проміжок часу збільшити обсяг виконаної роботи; сприяють формуванню вміння співпрацювати в команді; * залучають усіх дітей в активну позицію учасника, а не пасивного глядача; *розвивають гуманні, толерантні стосунки між учасниками освітнього процесу; * активізують власний досвід, знання та вміння учасників освітнього процесу, розвивають пам'ять та здатність до самоконтролю.*

Види інтерактивних форми виховної роботи: Театралізовані * Інтерактивні ігрові * Інтелектуально-пізнавальні * Художньо-прикладні * Проекти (дослідження)

Театралізовані форми роботи - найскладніші й найцікавіші форми. Вони розкривають тему за допомогою художніх

образів, засобів театралізації, використання творчих здібностей. Під час їх підготовки відбувається креативна діяльність педагогів та учнів.

Літературно-музична композиція - композиційно побудоване подання літературного матеріалу (у нашому випадкові - необхідної інформації) у музичному оформленні. Намагайтеся подавати інформацію не в лекційній, розповідній манері, а з допомогою виразних сценічних прийомів.

Концерт - поєднання різних за жанром художніх номерів у одній програмі.

Публіцистична вистава (раніше дана форма роботи мала назву агітбригада) - цей жанр народився як можливість вести агітаційну роботу за допомогою сценічних прийомів. Віршовані тексти, відомі пісні які набули нового змісту, використання прийому "апорт" (яскраві словесні заклики, звернення до глядача), театралізовані мініатюри - ось ознаки цього жанру. У ньому документальний, публіцистичний зміст набуває художніх форм. Публіцистична вистава - це монтаж різноманітних епізодів, сценічних жанрів, деякі з них можуть мати навіть гумористичний гатунок. У цілому, така вистава може стати на справді дієво - профілактичною якщо інформація в ній буде викладена яскраво і переконливо.

Пластично-хореографічна вистава. Це вистава, де основним засобом вираження інформаційно-просвітницького матеріалу є пластика: рухи тіла, міміка, жест. Така вистава ведеться мовою символів і потребує виразних костюмів, реквізиту, можливо гриму, яскравих театральних атрибутів (свічки, тканини, стрічки тощо). Сюжет такої вистави повинен бути ясным і зрозумілим навіть без слів, у ньому має бути яскраво виражена боротьба позитиву й

негативу. Така вистава потребує також дуже виразного музичного рішення, а при можливості і використання сучасних технічних засобів, художнього освітлення, цікавих, ефектних мізансценічні рішення (мізансцена - розташування фігур на сцені). Дійовими особами можуть бути як герої-люди (школяр, наркоман, лікар), так і герої-символи (птах, ангел смерті, душа). Пластична дія вистави буде зрозумілішою для глядача, якщо її підтримати коментарем - голосом, який звучить "за кадром" і дає змогу ширше і глибше розкрити зміст вистави.

Інтерактивна вистава (театр-експромт). Цей жанр обов'язково передбачає включення в події вистави глядачів, які цю виставу дивляться (interaction - взаємодія). Хід інтерактивної вистави потребує від глядача певних дій (можливо, голосування, відповідей на поставлені питання, виконання певної ролі в окремих сценах). Така вистава, як і всі інші, повинна розвиватися за чітким сюжетом, але тут сюжет передбачає й участь глядача, який, можливо, впливає й на розвиток самого сюжету. Інтерактивна вистава є дуже ефективною в соціальному театрі, бо створює відчуття задіяності усіх присутніх в аудиторії, дає можливість не тільки акторам театру, а і глядачеві брати участь у продуктивній діяльності.

Форум-театр - методика інтерактивної роботи серед різних шарів суспільства, направлена на вирішення соціальних проблем. Сценічна вистава форму-театру пропонує для розгляду соціальну проблему, а кожен персонаж гри виконує певну соціальну роль. Головний герой – "жертва" ситуації, інші персонажі – його оточення: сім'я, школа, члени суспільства. Можлива участь лікаря, міліціонера, психолога, вчителя. Кількість

персонажів зумовлена сценарієм, конкретною ситуацією. Джокер – головна дійова особа форуму-театру. Він веде захід від початку до кінця, від нього залежить успішність форуму-театру. Під час участі в форум-театрі глядачі мають можливість не лише познайомитися з важкою ситуацією, як у інтерактивному театрі, або отримати інформацію, як під час тренінгу, а й розробити алгоритм, створити модель успішної поведінки в складній, на перший погляд безвихідній, ситуації.

Змагання команд КВН – найпопулярніший серед молоді жанр. Він легкий, рухливий, емоційний, гумористичний. Дуже важливим у цьому жанрі є "здоровий" гумор, який має викривати вади легковажної поведінки, сценічна культура, жвавість, гнучкість мислення.

Художньо-прикладні форми. Ідеться про відомі конкурси малюнка, виставки квітів, захист технічних проєктів тощо. Ці форми здатні містити візуальну інформацію, впливати на свідомість завдяки образотворчим засобам, до того ж адресовані великій і різномірній аудиторії. Потрібно знайти сучасні ідеї щодо художньо-прикладного жанру (це може бути створення авторських малюнків на футболках, проєктів пам'ятника, зйомка рекламного ролика, конкурс графіті чи показ тематичної модної колекції тощо) і широко використовувати їх.

Читацька конференція — важливий засіб пропаганди художньої та науково-популярної літератури серед учнів. Конференція допомагає учням глибоко зрозуміти зміст та образи твору, особливості мови та стилю, більше знати про особистість письменника, дати правильну естетичну оцінку подіям, описаним у творі. Структура проведення

читацької конференції залежить від теми, класу.

Тематичні вечори — присвячуються суспільно-політичним подіям, державним святкам, пам'ятним і знаменним датам у житті народів України. Цінність тематичного вечора полягає в тому, що в його підготовці та проведенні беруть участь самі учні, вони проявляють ініціативу, самостійність, ерудованість у доборі теми, запрошують гостей, оформляють приміщення, готують книжкові виставки, художню самодіяльність, підбирають кінофільми тощо..

Ігрова програма є основним засобом вираження у цій формі є гра. Саме через гру подається зміст, за допомогою неї моделюються різні ситуації, у яких формуються й відпрацьовуються необхідні навички. Ця форма у допомагає створити атмосферу активних, позитивних дій, яскраво виразити ідею програми. Сюжет ігрової програми (як і у випадку тематичного концерту) потребує певної логіки і сценічного рішення.

Інтерактивна акція. На відміну від ігрової програми, не мають певного сценарію, а лише сценарний план. Це низка заходів інформаційно-просвітницького спрямування (наприклад, розповсюдження спеціальної літератури, буклетів, пам'яток, тематичних календарів, наліпок; "обмін" знань на "товар"; презентація організацій, діяльність яких спрямована на попередження негативних явищ в освітньому середовищі тощо). Ці заходи можуть бути як окремим заходом, так і складовою частиною тематичного концерту або ігрової програми. Інформаційні матеріали можна розповсюджувати в рамках проведення будь-якої з театралізованих форм (на початку або після закінчення заходу).

Ток-шоу. Інтерактивна програма (від англ. talk show — розмовне шоу), в якій один або декілька запрошених учасників ведуть обговорення запропонованих ведучим тем. Як правило, при цьому присутні запрошені у студію глядачі. Іноді глядачам надається можливість задати питання або висловити свою думку. В умовах закладу освіти: "уявна телепередача", але з обов'язковим запрошенням до участі в заході спеціалістів відповідного профілю, залежно від питання, яке виносить на обговорення, а також експертів — людей, в житті яких були подібні ситуації. Спілкування учасників ток-шоу з аудиторією повинно бути діалогічним, рухливим, цікавим.

Тематична дискотека. Розважальний захід пізнавально-профілактичного спрямування. Для отримання "вхідного квитка" на дискотеку висуваються певні умови, пов'язані з тематикою заходу (наприклад, дати відповідь на питання; пригадати приказку тощо). Під час такої дискотеки можна поширювати інформацію з обраної тематики, розповідати про відомих музикантів, які постраждали або загинули внаслідок соціальних "хвороб" або про тих, які активно виступають за, наприклад, здоровий спосіб життя, безпечну поведінку, дотримання прав людини тощо. Такий захід може стати своєрідним діагностичним інструментарієм для з'ясування вже наявного рівня обізнаності учнів з обговорюваної проблеми.

Флеш-моб (англ. flash mob — "спалахуючий натовп") **раптівка** — це заздалегідь спланована масова акція, зазвичай організована через Інтернет або інші сучасні засоби комунікації, у якій велика кількість людей оперативно збирається у громадському місці, протягом декількох хвилин виконує заздалегідь

узгоджені дії (сценарій), і потім швидко розходяться. Найважливіші типові правила руху флешмобу:

- Начебто спонтанне дійство. Заборона збиратися або привертати увагу на місці до акції, одночасний початок і закінчення акції її учасниками. Після акції потрібно миттєво зникати з місця дії в різні сторони, і робити вигляд начебто нічого й не було.
- Сценарій повинен привносити абсурдність у те, що відбувається.
- Жорстке дотримання сценарію.
- Не викликати агресивної реакції. Не порушувати законів і моральних засад, не показувати ніяких політичних поглядів. Флешмоб-акції, що не дотримуються цього вже будуть екстрим-мобом або політ-мобом.

Інтелектуально-пізнавальні форми. Найчастіше це варіанти інтелектуально-пізнавальних телевізійних програм. Стандартний підхід: використання сценаріїв вже існуючих інтелектуально-пізнавальних телевізійних програм: "Що? Де? Коли?", "Слабка ланка", "Брейн-ринг", "Найрозумніший" тощо. Незмінним залишається зміст, основа якого "запитання — відповіді" та винахідницький підхід до підбору форм постановки запитань:

- саме запитання може містити в собі часткову інформацію;
- воно може бути поставлене у формі малюнка, пантоміми;
- до запитання можна додати варіанти відповідей тощо.
- орієнтація на інтереси учнів, використання сучасних технічних засобів.

Пошук форми проведення, яка надасть можливість глядачам приймати не пасивну, а активну участь у програмі разом з учасниками команд.

Вечори запитань і відповідей — одна з ефективних форм організації виховання учнів, це цікавий і живий засіб роз'яснення

учням різноманітних питань внутрішнього і міжнародного життя України, виробництва, науки, техніки, культури, спорту, явищ природи.

Сократівські бесіди — колективні роздуми над життєво важливою світоглядною проблемою. Сократ пропонував учням систему запитань, послідовні відповіді на які приводили до істини. Запитання для обговорення також можна взяти з бесід Сократа (Платон. Твори. Т. II) та з сучасного життя. На початку сократівської бесіди проводиться розминка, учням пропонуються жартівливі вправи, цим самим задається хороший настрій. Коли емоційна напруга досягає найвищого рівня, бесіду слід завершити, щоб учні не перевтомилися. Найкращий варіант фіналу — письмові твори про свою думку з обговорюваної проблеми. Сократівські бесіди не потрібно проводити часто, зате постійно і регулярно, що виробить в учнів звичку до аналізу життєво важливих проблем. При проведенні сократівських бесід бажано використовувати музичний фон, репродукції картин, фрагменти з творів художньої літератури.

Відкритий мікрофон — це форма публіцистичної діяльності учнів у школі. Звичайно учні критикують негативні сторони життя школи, розмірковують над життєво важливими проблемами. Вчитель повинен допомогти учням добре підготуватися, взяти участь у відкритому мікрофоні. Теми виступів можуть бути сформульовані таким чином: "Що я хочу сказати...", "Чому в мене болить душа", "Увага, проблема", "Прошу слова". Виступи можуть бути побудовані за схемою: "Теза — аргумент — ілюстрація". Для організації відкритого мікрофона створюється робоча група, яка бере на себе організаційну,

технічну та естетичну підготовки, встановлює кількість ораторів, забезпечує тишу під час виступів.

Публічні лекції - це лекції для школярів, на яких присутні вчителі, іноді батьки. Вони тривають 15—20 хв. і проводиться під час великої перерви. Щоб зацікавити слухачів, лекція повинна бути інформаційно-насиченою, з яскравими прикладами, впливати на настрій слухачів, мати продумане оформлення. Тематика лекцій може бути найрізноманітнішою: "Людина і природа", "Людина і краса", "Людина і гроші", "Людина і одяг", "Людина і мода", "Людина і мистецтво", "Життя і смерть" та інші. Публічна лекція — це завжди узагальнена інформація наукового, філософського плану, вона розвиває мислення учнів, учить замислюватися над проблемами життя, філософськи їх обмірковувати. Корисно періодично вносити елементи новизни в зміст, методику проведення й оформлення лекцій.

Технологія колективного творчого виховання.

Щоб вміти добре організувати колективну творчу діяльність, потрібно знати принципи положення методики колективної творчої справи, які відображають змістовний і організаційний аспекти цього процесу; види колективних творчих справ, як основний засіб і форма роботи даної технології; методику підготовки і проведення КТС (колективних творчих справ). Колективні творчі справи — це перш за все повноцінне життя учнівського та педагогічного колективу і в той же час їх спільна боротьба за покращення навколишнього життя. В цьому житті, в цій боротьбі педагоги виступають як старші друзі дітей, діючи разом з ними і попереду них. Це така організація

спільної діяльності дорослих і дітей, при якій всі члени колективу приймають участь в плануванні, проведенні і аналізі роботи. Діяльність носить колективний творчий характер і направлена на користь далеким і близьким людям. Діти і дорослі, як товариші по спільній справі піклуються про покращення, зміни життя і самих себе,

планують, організовують, аналізують свою діяльність всі разом, це усвідомлення і вибір думки, ідей кожного, формуючи в діяльності відносини дружби, поваги, взаєморозуміння і піклування. Таким чином чітко виділяються три опори: людяність, діяльність, творчість.

*Стаття надійшла до редакції
12 січня 2022*

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

УДК 373.5.016:159.995.4]:[811.161.2+821.161.2

МАТВІЄНКО Н.А.

*вчитель української мови та літератури Обласного наукового ліцею-пансіону
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Постановка проблеми. Значення освіти, її зміст, форми та методи навчальної діяльності постійно змінюються. Завдання сучасної школи - допомогти учням стати поінформованими, активними, самостійними і творчими особистостями, здатними адаптуватися до швидких змін у світі. Формування таких особистостей вимагає нових підходів до навчання. Саме тому у Національній доктрині розвитку освіти визначено оновлення форм організації навчально-виховного процесу одним з пріоритетних напрямів державної політики у розвитку освіти.

У сучасному світі зростає роль умінь здобувати, переробляти інформацію, одержану з різних джерел, застосовувати її у повсякденному житті та для самовдосконалення.

Джон Дьюї, видатний американський мислитель, колись сказав, що фундаментальна мета сучасної освіти

полягає не в наданні інформації учням, а в тому, щоб розвивати критичний спосіб мислення, навички мислення, котрі дають змогу адекватно оцінювати нові обставини і формувати стратегію подолання проблем, які у них криються. Тому розвиток критичного мислення й досі є одним з важливих завдань навчально-виховного процесу.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Дослідженнями критичного мислення займалися Дж. Дьюї, К. Ясперс, М. Хайдеггер, Х.-Г. Гадамер, Е. Фромм. У своїх працях вони довели, що критичність – це ключовий елемент інтелектуальної діяльності особистості, необхідний у формуванні нових життєвих пріоритетів. Теоретико-методологічні основи розвитку критичного мислення описували Є. Архіпова, А. Байрамов, І. Баранова, І. Бех, Н. Бібік, В. Білоусова, А. Бойко, Т. Воропай, Н. Вукіна, Н. Дементієвська, Д.